

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/59/2022
Identifikačné číslo spisu:	1317201627
Dátum vydania rozhodnutia:	30.08.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Alena Adamcová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:1317201627.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Adamcovej a sudcov JUDr. Jozefa Kolcuna, PhD. a JUDr. Jany Haluškovcej, v spore žalobcu: L. V. O., nar. XX. M. XXXX, bytom Z. XX, R., zastúpený JUDr. Sabínou Hodoňovou, PhD., advokátkou, so sídlom Mariánske nám. č. 31, Žilina, proti žalovanej: FCP-SK, s.r.o., so sídlom Slovnaftská 100, Bratislava, IČO: 44 605 391, zastúpenej advokátskou kanceláriou JUDr. Strapáč, PhD., s.r.o. so sídlom 17. novembra 3215, Čadca, o zaplatenie 32,82 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 19Cpr/4/2017, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 12. októbra 2021, sp. zn. 14CoPr/5/2019, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalovaná má nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1.1. Žalobca žalobou, osobne podanou 11. januára 2017 na Okresný súd Bratislava II, sa domáhal voči žalovanej (jeho bývalému zamestnávateľovi) titulom vrátenia preplatku z exekúcie zaplatenia sumy 32,82 Eur s úrokom z omeškania vo výške 9,25 % ročne z dlžnej sumy od 15.02.2014 do zaplatenia a náhrady trov konania.

1.2. Zákonná sudkyňa JUDr. Alena Roštárová, pôsobiaca v danom čase na Okresnom súde Bratislava II, ktorej bola vec pridelená, dňa 2. februára 2017 v zmysle ustanovenia § 40 a § 43 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) spor postúpila Okresnému súdu Bratislava III (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) ako súdu kauzálnu príslušnému, nakoľko sa domnievala, že ide o pracovnoprávnú vec. O postúpení veci bol žalobca informovaný listom zo 17. januára 2017.

1.3. Súd prvej inštancie rozsudkom z 27. septembra 2018, č. k. 19Cpr/4/2017-79, žalobu zamietol a žalovanej priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že okresný súd vyhodnotil podaný návrh ako žalobu na vydanie bezdôvodného obohatenia. Žalobcom uplatnený preplatok z exekúcie vo výške 32,82 Eur (uhradený mimochodom žalovaným 27. januára 2014) sa stal splatným najneskôr 29. januára 2014. Od tohto okamihu zároveň začala žalobcovi plynúť 2-ročná subjektívna i 3-ročná objektívna lehota na uplatnenie práva, pretože odo dňa nasledujúceho sa

mohol domáhať vrátenia bezdôvodného obohatenia. Z uvedeného vyplýva, že v prípade jeho nevrátenia nasledujúcim dňom 30. januára 2014, sa žalovaná mohla dostať do omeškania a žalobca si svoj nárok mohol uplatniť na súde najneskôr 30. januára 2016. Žalobca však podal žalobu na súd až 11. januára 2017, teda po uplynutí dvojročnej premlčacej doby. Nakoľko premlčané právo veriteľovi nemožno priznať, žaloba o zaplatenie istiny 32,82 Eur s príslušenstvom bola zamietnutá.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudok okresného súdu potvrdil podľa § 387 ods. 1, 2 CSP ako vecne správny a žalovanej priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. V odôvodnení rozsudku uviedol, že súd prvej inštancie správne zhodnotil, že v prejednávanej veci si žalobca žalobou uplatňoval od žalovanej zaplatenie sumy 32,82 Eur s príslušenstvom ako preplatok z exekúcie sp. zn. Ex 622/2009 (a nie ako zostatok mzdy ako tvrdil žalobca), ktorú zároveň vyhodnotil ako žalobu na vydanie bezdôvodného obohatenia. Rovnako správne posúdil aj otázku premlčania požadovaného nároku, keď vzhľadom na vyššie uvedené žalobu zamietol.

3. Uvedené rozhodnutie odvolacieho súdu napadol dovolaním žalobca (ďalej aj „dovolateľ“). Prípustnosť, ako aj dôvodnosť dovolania odôvodnil ustanovením § 420 písm. e/ CSP. Uviedol, že vada zmätočnosti podľa § 420 písm. e/ CSP spočíva v tom, že vec na súde prvej inštancie pred jej postúpením prejednávala JUDr. Alena Roštárová, ktorá rozhodla o postúpení veci Okresnému súdu Bratislava III. Následne vec prejednávala a rozhodovala aj na odvolacom súde (v senáte so sudcami JUDr. Darinou Kriváňovou a JUDr. Branislavom Kráľom). Ďalej doplnil, že vo veci bol nesprávne obsadený aj súd v prvej inštancii, nakoľko vec bola postúpená na súd príslušný na prejednanie individuálneho pracovnoprávného sporu, hoci predmet sporu túto podmienku nespĺnil. Z týchto dôvodov žalobca navrhol rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

4. Žalovaná vo svojom stanovisku k dovolaniu navrhla, aby najvyšší súd dovolanie odmietol ako neprípustné. Uviedla, že nakoľko k postúpeniu veci došlo ešte pred vydaním platobného rozkazu, sudkyňa sa nezaoberala meritom veci, naopak konala zákonne a vecou sa zaoberala až v odvolacom konaní. V ďalšej časti s poukazom na existujúcu judikatúru uviedla, že vada nesprávneho obsadenia súdu sa netýka nesprávnej určenej príslušnosti. Poukázala aj na majetkový cenzus v zmysle ustanovenia § 422 CSP.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné, nie však dôvodné.

6. Mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa ustanovenia § 420 CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,

b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,

c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,

d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,

e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo

f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo

k vade uvedenej v tomto ustanovení (ods. 1). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (ods. 2).

9. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto aj v danom prípade skúmal opodstatnenosť argumentácie žalobcu, že v konaní došlo k ním tvrdenej vade zmätočnosti.

10. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

11. Dovolateľ v rámci odôvodnenia prípustnosti dovolania podľa ust. § 420 písm. e/ CSP namietal, že na odvolacom súde rozhodol vylúčený sudca, nakoľko JUDr. Alena Roštárová (členka senátu odvolacieho súdu) bola zákonnou sudkyňou prejednávanej veci aj v konaní na súde prvej inštancie (na Okresnom súde Bratislava II), keď jej vec bola pridelená a spis z dôvodu kauzálnej príslušnosti postúpila Okresnému súde Bratislava III.

12. Podľa ustanovenia § 49 ods. 1 CSP sudca je vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezáujatosti. Z odseku 2 citovaného zákonného ustanovenia vyplýva, že vylúčený je i sudca, ktorý prejednával a rozhodoval ten istý spor na súde inej inštancie.

13.1. Osobitným prípadom pomeru sudcu k veci je skutočnosť, že rozhodoval o veci na súde inej inštancie. V tomto prípade stačí, že sudca o veci rozhodoval, či už ako samosudca, alebo v senáte v inštančnom postupe. Sudca vyššieho súdu (spravidla krajského) je vylúčený z rozhodovania vecí, pokiaľ rozhodoval o veci na súde nižšieho stupňa (spravidla okresnom). Po vrátení veci súdu nižšej inštancie na ďalšie konanie je sudca, ktorý rozhodoval o veci na súde vyššej inštancie, vylúčený. Rovnako to platí aj v prípade rozhodovania o dovolaní ako mimoriadnom opravnom prostriedku. Súdna prax za určitých okolností za osobitný dôvod vylúčenia sudcu pre jeho pomer k sporu považuje aj jeho účasť na pojednávaní, na ktorom bolo vykonávané dokazovanie. Sudca, ktorý vec prejednával na súde nižšej inštancie a vykonával dokazovanie (vypočúval svedkov, uskutočnil ohliadku a pod.), je vylúčený z jej prejednávania a rozhodovania v odvolacom konaní, a to aj vtedy, ak vo veci meritórne nerozhodol. Berie sa do úvahy, že sudca, ktorý v rámci dokazovania osobne vykonáva dôkazy, má možnosť vnímať a následne ich hodnotiť z hľadiska preukázania skutočností, ktoré sú predmetom dokazovania, celkovejšie než sudca odvolacieho súdu, ktorý sa s týmito dôkazmi zoznamuje iba prostredníctvom zápisnice o pojednávaní súdu prvej inštancie (BAJÁNKOVÁ, Jana. § 49 [Dôvody vylúčenia]. In: ŠTEVČEK, Marek, FICOVÁ, Svetlana, BARICOVÁ, Jana, MESIARKINOVÁ, Soňa, BAJÁNKOVÁ, Jana, TOMAŠOVIČ, Marek. Civilný sporový poriadok. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 209-210, marg. č. 5.).

13.2. Skutočnosť, že sudca bol na súde nižšieho stupňa v určitej právnej veci zákonným sudcom bez toho, že by sa podstatným procesným spôsobom podieľal na rozhodovaní vo veci, bez ďalšieho nemožno považovať za dôvod jeho vylúčenia z prejednávania a rozhodovania veci na súde vyššieho stupňa podľa § 14 ods. 2 O.s.p. Podľa Najvyššieho súdu Slovenskej republiky rovnako platí, že sudca bez ďalšieho nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci, ak síce rozhodoval vo veci na súde nižšieho stupňa, na súde vyššieho stupňa ale má rozhodnúť o niečom inom, než o veci samej, a teda ním na súde nižšieho stupňa získané vedomosti o veci samej nie sú významné z hľadiska jeho rozhodnutia o inej, od veci samej odlišnej otázke na súde vyššieho stupňa. ... Pojem rozhodovania v zmysle ustanovenia § 14 ods. 2 O.s.p., nie je možné stotožňovať iba s rozhodovaním vo veci samej a sudca je podľa tohto ustanovenia vylúčený aj vtedy, ak (len) procesne pôsobil v konaní na súde iného stupňa v takom kvalitatívnom a kvantitatívnom rozsahu, že získal o veci vedomosť takej povahy, že to vyvoláva pochybnosť o vnútornej nezávislosti súdnych inšancií, o legalite aplikovaných poznatkov a vo svojich dôsledkoch aj pochybnosť o jeho sudcovej nestrannosti (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn.

8Nc/40/2014).

13.3. Pre správnu aplikáciu uvedeného ustanovenia (§ 14 ods. 21 OSP) však nie je postačujúce vychádzať len z jeho doslovného gramatického výkladu, ale je potrebné rešpektovať i jeho účel a zmysel. Týmto účelom a zmyslom je zabezpečenie spravodlivého inštančného konania, t. j. aby vec bola na základe opravného prostriedku preskúmaná nezávisle na predchádzajúcom rozhodnutí. Na súde vyššieho stupňa treba za vylúčeného považovať nielen sudcu, ktorý na súde nižšieho stupňa vo veci rozhodoval, ale aj sudcu, ktorý na súde nižšieho stupňa vo veci pôsobil vo významnom procesnom rozsahu, napr. tak, že vykonával dokazovanie (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/279/2019, porovnaj aj uznesenia sp. zn. 1Nc/42/2011 a sp. zn. 1Nc/12/2012).

14. Ako vyplýva z citovaného komentára i pomerne konštantnej súdnej praxe, výňatky ktorej sú citované vyššie, skutočnosť, že sudca bol zákonným sudcom na jednej inštancii, ak potom rozhodoval na inom stupni v časti konania na inej inštancii sama osebe neznamena, že by bol v konaní na inej inštancii v danej veci vylúčený. Počas účinnosti predchádzajúcej procesnej právnej úpravy do 30.6.2016 (zákon č. 99/1963 Z. z. Občiansky súdny poriadok) bolo dôvodom na vylúčenie len rozhodovanie v rovnakej veci na súde iného stupňa. Ako ale vidieť z citovaných rozhodnutí, judikatúra najvyššieho súdu rozviedla (rozšírila) dôvod na vylúčenie aj na inú činnosť sudcu v konaní tak, že po rekodifikácii civilného procesu bola vyjadrená legislatívnym pojmom prejednávania veci. Na rozhodnutie, či predmetná sudkyňa JUDr. Roštárová, rozhodovala na odvolacom súde ako vylúčený sudca, bolo potrebné určiť, či jej činnosť v predmetnej veci ako sudkyne Okresného súdu Bratislava II napĺňa znaky rozhodovania a prejednávania sporu podľa ustanovenia § 49 ods. 2 CSP.

15. Podľa ustanovenia § 177 ods. 1 CSP súd nariadi na prejednanie veci samej pojednávanie. Z uvedeného možno vyvodit' záver, že aby bolo možné spor považovať ako o prejednaný, resp. že sa „prejednával“ je potrebné, aby bolo nariadené pojednávanie, na ktorom sa vykonávalo dokazovanie. Pokiaľ by takto pojednával sudca, ktorého zaujatosť sa skúma, mohol by byť uplatnený dôvod vylúčenia podľa ustanovenia § 49 ods. 2 CSP. Možno tu ešte uvažovať o doručovaní jednotlivých vyjadrení a podaní medzi stranami sporu podľa § 167 CSP, prípadne o predbežnom prejednaní sporu podľa § 168 a nasl. V týchto fázach konania má sudca totiž možnosť nadobudnúť vedomosti o prejednávaní veci a osobne sa s prejavmi strán sporu a ich návrhmi na dokazovanie, resp. jednotlivými dôkaznými prostriedkami oboznámiť. Obzvlášť, keď ustanovenie § 177 ods. 2 CSP ustanovuje výnimky, kedy nie je nevyhnutné na prejednanie veci nariadiť pojednávanie.

16.1. V súdnej veci však ku žiadnej z vyššie uvedených skutočností nedošlo. JUDr. Alena Roštárová iba postúpila vec z dôvodu kauzálnej príslušnosti, vec neprejednávala a ani nerozhodovala. Postúpenie veci z dôvodu príslušnosti je administratívnym postupom, o ktorom sa nevydáva ani rozhodnutie.

16.2. Postúpenie veci kauzálne príslušnému súdu nemožno bez ďalšieho považovať za prejednávanie a rozhodovanie sporu, ktoré by malo za následok vylúčenie sudcu v inej inštancii v zmysle ustanovenia § 49 ods. 2 CSP. Za tohto stavu nie je možné dospieť k záveru, že JUDr. Alena Roštárová ako členka senátu rozhodovala vo veci na odvolacom súde ako vylúčený sudca.

16.3. Dovolací súd zároveň dopĺňa, že JUDr. Alena Roštárová pred rozhodovaním odvolacieho súdu sama oznámila predsedovi Krajského súdu v Bratislave dôvody, pre ktoré by mohla byť vylúčená z rozhodovania a prejednávania predmetnej veci (č. l. 110) a predseda krajského súdu uznesením zo 7. septembra 2021, sp. zn. 14CoPr/5/2019, rozhodol tak, že s poukazom na (aj v tomto rozhodnutí) citovanú judikatúru najvyššieho súdu, ju nevylúčil. Dovolací dôvod, že v zmysle ustanovenia § 420 písm. e/ CSP na odvolacom súde rozhodoval vylúčený sudca, namietal dovolateľ neopodstatnene.

17.1. Žalobca v rámci dovolania tiež namietal nesprávne obsadenie súdu, keďže sa nepreukázalo, že šlo o pracovnoprávnú vec, ale rozhodoval o nej i tak Okresný súd Bratislava III ako kauzálne príslušný súd v pracovnoprávných veciach.

17.2. Nesprávne obsadeným súdom (§ 420 písm. e/ CSP) je súd, ktorý nie je obsadený v súlade s ustanoveniami upravujúcimi zloženie súdneho orgánu, ktorý má určitú vec prejsť a o nej rozhodnúť. Súdom treba považovať za nesprávne obsadený aj vtedy, ak nekoná zákonný sudca (porovnaj tiež nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 5. novembra 2008 sp. zn. II. ÚS 136/08). Zákonným sudcom

(čl. 48. ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky) je sudca určený v súlade s rozvrhom práce vecne a miestne príslušného súdu. Nevyhnutným predpokladom toho, aby účastník konania nebol odňatý svojmu zákonnému sudcovi, je preto rozhodovanie o jeho veci súdom, ktorý je podľa zákona na rozhodovanie o nej vecne, miestne i funkčne príslušný.

17.3. V predmetnej súvislosti dovolateľ uviedol, že nakoľko bol jeho nárok posúdený ako žaloba na vydanie bezdôvodného obohatenia, bola potom nesprávna úvaha súdu, ktorá viedla ku kvalifikovaniu žaloby ako žaloby v pracovnoprávnej veci, čo odôvodnilo postúpenie veci z dôvodu kauzálnej príslušnosti. Táto argumentácia žalobcu však nie je správna. V predmetnej veci totiž stále ide o vzťah medzi žalobcom ako zamestnancom a žalovanou ako jeho (bývalým) zamestnávateľom, keďže predmetom je vyrovnanie ich vzájomných finančných podľností, ktoré vznikli pri vyplácaní mzdy zo strany žalovanej žalobcovi v súvislosti s tým, že mu zo mzdy zrážala časť prostriedkov, ktoré zasielala exekútorovi. Aj medzi zamestnancom a zamestnávateľom môže vzniknúť bezdôvodné obohatenie (napr. omylom bude zamestnancovi vyplatená mzda za dva mesiace), čo bezpochyby predstavuje spor, ktorý má pôvod v pracovnom pomere medzi stranami sporu, podobne ako je to v prejednávanej veci. Súdený nárok vznikol jednoznačne v súvislosti s pracovným pomerom žalobcu u žalobkyne a pri napĺňaní jeho základného znaku odplatnosti, pri úhrade mzdy zamestnancovi zamestnávateľom. Ak by medzi stranami sporu neexistoval pracovný pomer, k vzniku nároku by nedošlo. Stále teda šlo o pracovnoprávny spor, na čom nič nemení skutočnosť, že súdy nárok právne kvalifikovali ako bezdôvodné obohatenie. Okresný súd Bratislava III bol stále kauzálne príslušný, aj keď došlo k inej právnej kvalifikácii nároku, ako bolo uvedené v žalobe. Za tohto stavu nemožno konštatovať, že by šlo o vadu nesprávne obsadeného súdu podľa ustanovenia § 420 písm. e/ CSP.

18. V zmysle uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie žalobcu, namietajúce vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. e/ CSP nie je dôvodné, a preto dovolanie zamietol (§ 448 CSP).

19. V dovolacom konaní úspešnej žalovanej najvyšší súd priznal náhradu trov dovolacieho konania voči žalobcovi v celom rozsahu (§ 255 ods. 1 CSP).

20. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.